بسم الله الرحمن الرحيم

ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓު
ދިވެހިރާއްޖެ

ޤަޟިއްޔާ ހިނގި ގޮތުގެ ޚުލާޞާ

- ޤަޟިއްޔާ ނަންބަރު: 2015/HC-A/117

- އިސްތިއުނާފުކުރި ފަރާތް:

* ނަން: [illegible]   * އައިޑީ ކާޑު ނަންބަރު: A017672
* ދާއިމީ އެޑްރެސް: [illegible] / ސ.މަރަދޫ   * މިހާރުގެ އެޑްރެސް: [illegible] / ސ.މަރަދޫ

- އިސްތިއުނާފު ދެކޮޅު ފަރާތް:

* ނަން: ދިވެހި ދައުލަތު (އައްޑޫ ސިޓީ ކައުންސިލްގެ އިދާރާ)
* ދާއިމީ އެޑްރެސް: އައްޑޫ ސިޓީ ކައުންސިލްގެ އިދާރާ / ސ.ހިތަދޫ
* މިހާރުގެ އެޑްރެސް: އައްޑޫ ސިޓީ ކައުންސިލްގެ އިދާރާ / ސ.ހިތަދޫ

- ތަދައްޚުލުވި ފަރާތް:

* ނަން: އިބްރާހީމް ބަޝީރު   * އައިޑީ ކާޑު ނަންބަރު: A017252
* ދާއިމީ އެޑްރެސް: [illegible] / ސ.މަރަދޫ
* މިހާރުގެ އެޑްރެސް: [illegible] / ސ.މަރަދޫ

- ޤަޟިއްޔާ ހުށަހެޅުނު ތާރީޚު: 24 މާރިޗު 2015   * ނިމުނު ތާރީޚު: 18 ޖަނަވަރީ 2017

- އިސްތިއުނާފުކުރި ހުކުމްގެ ޤަޟިއްޔާ
- ނަންބަރު: 82/S3C/2012

ނިންމި ކޯޓު: އައްޑޫ ސިޓީ މަރަދޫ މެޖިސްޓްރޭޓް ކޯޓު

- މައްސަލައިގެ ބާވަތް: [illegible]

- ހުށަހެޅި ތާރީޚު: 23 ޖުލައި 2012 * ނިމުނު ތާރީޚު: 20 އޮކްޓޫބަރު 2014

- **މައްސަލަ ބެއްލެވި ފަނޑިޔާރުން:**

ފަނޑިޔާރު އަބްދުއްރައޫފް އިބްރާހީމް، ފަނޑިޔާރު އަބްދުﷲ ޙަމީދު، ފަނޑިޔާރު ޢަލީ ސަމީރު،

- **ދަޢުވާގެ ޚުލާޞާ:**

މިއީ، އައްޑުއަތޮޅު މަރަދޫ މެޖިސްޓްރޭޓް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 82/S3C/2012 ޤަޟިއްޔާ އެކޯޓުން ބައްލަވާ ނިންމަވާފައިވަނީ ޝަރުޢީ އަދި ޤާނޫނީ އުޞޫލުތަކާ ޚިލާފަށްކަމަށް ބުނެ އެޤަޟިއްޔާ އިސްތިއުނާފުކުރުމަށް ސ.މަރަދޫ، [illegible]/ [illegible] ފަރާތުން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓަށް ހުށަހަޅުއްވުމުން ބަލާފައިވާ ޤަޟިއްޔާއެކެވެ.

މި ޤަޟިއްޔާގައި، ދަޢުވާލިބިފައިވާ ފަރާތަކީ ދިވެހި ދައުލަތް (އައްޑުއަތޮޅު ކައުންސިލުގެ އިދާރާ)

އެވެ.

މި ޤަޟިއްޔާއަކީ ސ.މަރަދޫ، [illegible]/ އިބްރާހީމް [illegible] ފަރާތުން [illegible].

- **ކުރީގެ ޝަރީޢަތުން ނިންމެވިގޮތް:**

1- އައްޑުއަތޮޅު މަރަދޫ މެޖިސްޓްރޭޓް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 82/S3C/2012 ޤަޟިއްޔާ އެކޯޓުން ބައްލަވާ ނިންމަވާފައިވަނީ ޝަރުޢީ އަދި ޤާނޫނީ އުޞޫލުތަކާ ޚިލާފަށްކަމަށް ބުނެ އެޤަޟިއްޔާ އިސްތިއުނާފުކުރުމަށް ސ.މަރަދޫ، [illegible]/ [illegible] ފަރާތުން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓަށް

2- އައްޑޫ މަރަދޫ މެޖިސްޓްރޭޓް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 82/S3C/2012 ޤަޟިއްޔާގެ ޝަރީޢަތް ނިމުނު ގޮތުގެ ޙުކުމް ބުނެފައިވަނީ، އެ ޤަޟިއްޔާއިގެ ސ.މަރަދޫގެ އިސްދެވޭ ކުދިންގެ ސޮފީޔާ ހިލާލް ސަރަހައްދުން 17275-74 އައިޑީކާޑުގެ ބޭރު، ސ.މަރަދޫ ހުޅުގެ/ އިސްކޫލް ނިޒާމް ކުޅުނބުދީ ކަނޑުން، އެކަމަ ސިޓީ ކައުންސިލްގެ އިދާރާއިގެ، ސ.މަރަދޫ އާގެ އިސްކޫލް ނިޒާމްއާއި ދުވަހު، 02 މެއި 2011 ދުވަހު ވީވިއިލާ ނަންބަރު 2011/S4/10 އައްސޭރިޔާއި، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ބިމާއި ޖަހާފައި އާދަޔާގެ ދަނޑު ހަދައިގެން ގެއިދޮރުކުރި، ދަށުވެގެ މަރުދޫގެ ގޮއިދޮރި، އެއްފަރާތް އަލުން ވާޑޮޅުވަޅުން އަރުކަރު އެބަޔާއި، ކިލާފުން، އަދި ވަރު ބައްދަލު ކަނޑުވަރަކު އެދިގެން އަރަރަރު ގޮތަށް ވެވިއިލާ ޖާރަޔާއި ކިލާފު އެއްބަސްވުމުގެ ދަށުން، އެއްއެބަސްވުން ބިދީލާން ދައުލަތު އެދި، އެކަމަ ސިޓީ ކައުންސިލްގެ އިދާރާގެ މައުލޫމާތު ސ.މަރަދޫ، ސޯސަރާގެ/ އިދިރިތިގެ ފަހުން ދައުލަތު ހުރަހަލުކުރި ބެލެވިއިލާ ފާސްކުރުމަށް ކަނޑައެޅިއެވެ،

އެ ފާސްކުރި ނިންމާލާފައިވަނީ "ދަރުވަރު، ސ.މަރަދޫގެ އިސްދެވޭ ކުދިންގެ އަރަރަ ސޮފީޔާ ހިލާލް ސަރަހައްދުން 17275-74 އައިޑީކާޑުގެ ބޭރު، ސ.މަރަދޫ ހުޅުގެ/ އިސްކޫލް ނިޒާމް ކުޅުނބުދީ ދަށު ގޮތުން، އެކަމަ ސިޓީ ކައުންސިލްގެ އިދާރާއިގެ، ސ.މަރަދޫ/ ހުޅުގެ/ އިސްކޫލް ނިޒާމްއާއި ދުވަހު، 02 މެއި 2011 ދުވަހު ވީވިއިލާ ނަންބަރު 2011/S4/10 އައްސޭރިޔާއި، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ބިމާއި ޖަހާފައި އާދަޔާގެ ދަނޑު ހަދައިގެން ގެއިދޮރުކުރި، ދަށުވެގެ މަރުދޫގެ ގޮއިދޮރި، އެއްފަރާތް އަލުން ވާޑޮޅުވަޅުން އަރުކަރު އެބަޔާއި، ކިލާފުން، އަދި ވަރު ބައްދަލު ކަނޑުވަރަކު އެދިގެން އަރަރަރު ގޮތަށް ވެވިއިލާ ޖާރަޔާއި ކިލާފު އެއްބަސްވުމުގެ ދަށުން، އެއްއެބަސްވުން ބިދީލާން ދައުލަތު އެދި، އެކަމަ ސިޓީ ކައުންސިލްގެ އިދާރާގެ މައުލޫމާތު ސ.މަރަދޫ، ސޯސަރާގެ/ އިދިރިތިގެ ފަހުން ދައުލަތުކުރު ހުރަހަލުކުރިވެވުން، ޝަރީޢަތުން ދިނުން ބެލެވިއިލާ، އިސްކޫލް ބައްދަލުކުރުމުން ނިންމާފައި އެހެރަށް ހުށަހެޅުއްވި، ސ.މަރަދޫ ސޮފީޔާ ހިލާލް ބޭރު ކުޅުނބުދީ ވިލާދާ މަރުދަނޑު އެދިއްޔާގެ ބޭރުކުރުމަށް ގޮތުން ދަރުވަރު، އެކަމަ ސިޓީ ކައުންސިލްގެ އިދާރާއި ސ.މަރަދޫ ހުޅުގެ/ އިސްކޫލް ނިޒާމް

އެއްބަސްވުމަކީ، ޤާނޫނާއި ގަވާއިދާއި އެއްގޮތަށް އަމަލުކުރަމުންދާ އުސޫލުތަކާ ޚިލާފު ވަނީ ކަންތައްތަކެއް ހިމެނޭ ވަކި ގޮތަކަށް އެކުލަވާލެވިފައިވާ އެއްބަސްވުމެއްކަމަށް ޝަރީޢަތުން ވަރަށް ނުކުރެވޭނޭ އަދި މިއެއްބަސްވުމަކީ، އެންޓި ކަރަޕްޝަން ކޮމިޝަނާއި، އަދި ސަރުކާރުގެ ކޮޅުން މިނިސްޓްރީތަކާއި، އިދާރާތަކުގެ ވަޒީފާއި މަސްއޫލުވެރިއެއް އެއްގޮތުން ހުށަހެޅި ޗެކް ގޮތުގައި ހިނގާފައިވާ އެއްބަސްވުމެއްކަން މި ވަސީލަތުގައި ގުޅިގެން ހަރަކާތްތަކުގައި ދެފަރާތުން އެނގެން އޮތް ހިނދު، ސ.މަރަދޫ ހިރުއޮގު ކޯޓުން، ސިޓިޒަން ރިޒްވާން ސަރަހައްދުގައިވާ 17275-74 އެކައުންޓުގެ ބިލުގެ ކިޔުގެ ފުއްދުމަށް، 25 އަހަރު ދުވަހުގެ ޒުވާނެއް އިންތިޚާބުތަކަށް ގޭގެއިން، ސ.މަރަދޫ، އަގަވާ/ އިބްރާހީމް ހަބީބާއި އެއްކޮށް ސިޓީ ކައުންސިލުގެ އިދާރާއާ ދެމެދު 02 މެއި 2011 ދުވަހު ވެވިފައިވާ 2011/S4/10 (02 މެއި 2011) އެއްބަސްވުން، ބާޠިލުކުރުމަށް، ޝަރީޢަތުން އަމުރުކުރުން ދެވުން ނަގާކަން ކުރުމަކަން ވިސްނައިން ނިންމީއެވެ." މިފަދައިންކަން އެނގެން އޮންނަކަމަށެވެ.

3- އައްޑޫ މަރަދޫ މެޖިސްޓްރޭޓް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 82/S3C/2012 ދަޢުވާއަށް އެކޯޓުން ބައްލަވައި ނިންމަވާފައިވާ ޝަރީޢާ އަދި ޤާނޫނީ އުސޫލުތަކާ ޚިލާފަށްކަމަށް ބެން އެ ދަޢުވާއަށް އިސްތިއުނާފުކުރަމުން ސ.މަރަދޫ، ސީވިއުގެ/ އިބިރާހިމް ފަރާތުން 05 (ފަހެއް) ނުކުތާ ހުށަހަޅައި އެނގުމަކީ ގޮތް ކޯޓުން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ ޝަރީޢަތުގެ މަޖިލީހުގައި ވާހަކަ ދައްކަވާފައެވެ. މިގޮތުން ހުށަހެޅި ނުކުތާތަކަކީ؛

(ހ) ފުރަތަމަ ނުކުތާއަކީ: ބިން ކުއްޔަށް ދިނުމާއި ދިރުވައިދީ ދިރިއުޅުމުން ދޫކުރި ބަންޑާރުކޮށް ފިޔަވައި އަހަރެން ބޭނުންކުރުން ސަރުކާރާއި، އަދިވެސް ފަރާތްތަކަށް ބިން ދޫކުރުމުގެ ގަވާއިދުގެ 3 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) އަދި (ށ) އާއި ޚިލާފަށްކަމަށް ވެއިރުވެސް އަމިއްލަ ޖެހޭ ނުކުތާތަކުން ހުށަހެޅުއްވި ވިދާޅުވާ ދެއްސެވި ނިންމަވައިފައިވާކަން ބެން ހުށަހެޅި ނުކުތާ.

(ށ) ދެވަނަ ނުކުތާއަށް: އެއްބަސްވުމުގެ 13 ވަނަ މާއްދާ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ބިމުގެ ޤާނޫނާއި އަދި ގާއިމުކުރެވޭ ގަވާއިދުގެ 6-05 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ) އާއި ޚިލާފުން މައްސަލަ ނިންމާފައިވާކަމަށް ބުނެ ހުށަހަޅާ ނުކުތާ.

(ނ) ތިންވަނަ ނުކުތާއަށް: ދިރިއުޅުމަށް ދޫކުރި ބަންގަލޯގައި ހިޔާވައި އެކުރިހެން ބޭނުންކުރަމުން ސާބިތުކުރި، އަދިވެސް ހުއްޓުވަމުން ބިން ދޫކުރެވޭނެ ގަވާއިދުގެ 5 ވަނަ މާއްދާއާއި ޚިލާފުން މައްސަލަ ނިންމާފައިވާކަމަށް ބުނެ ހުށަހަޅާ ނުކުތާ.

(ރ) ހަތަރުވަނަ ނުކުތާއަށް: ސ.މަރަދޫ އިންޑަސްޓްރީ ކޯޓުން، އަތިރި މަތީން 17275.74 (ސަތާރަ ހާސް ދުއިސައްތަ ފަސްހަތްދިހަ ޕޮއިންޓް ހަތް ހަތަރެއް) އަކަ ފޫޓު ބިމުން ބަންގަލާ (ނުވަތަ ސާފުވާ ބިމުން) ބިމުގައިވާ ޢިމާރާތް ވަކި ކުއްޔަށް ކަނޑައެޅުމަށް އެބިން ކުއްޔަށް ދިނުމަށްޓަކައި ބިން ކުއްޔަށް ދޫކުރި ފުރުޞަތު އޮތްގޮތް ޖާގަ ކަމުގައިވާތީކަން ބިން ކުއްޔަށް ދޫކުރި ފުރުޞަތުގެ ފުރަތަމަ ކަމުގައި ދިރިއުޅުމަށް ދޫކުރެވޭ ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2004/S-5/266 އެއްބަސްވުމުން އަންގަން ޖެހުނީ، ވީން ކުއްޔަށް ދިނުމުގެ މުއްދަތު ހަމަވުމާ ގުޅިގެން އަދި ކުއްޔަށްދޫކުރެވޭކަމަށް ފުރަތަމަ ކުއްޔަށްދޫކުރި ނުކުތާތަކުގެ ނަންބަރު 11 ގެ (ހ) ގައި ބަޔާންކުރި މައްސަލަ ނިންމުމުގައި އެއްބަސްވުމާއި ގާއިމުކުރެވޭ ގަވާއިދުގެ 6-5 ގެ (ށ) އާއި ޚިލާފު ނިންމާފައިވާކަމަށް ބުނެ ހުށަހަޅާ ނުކުތާ.

(ބ) ފަސްވަނަ ނުކުތާއަށް: ކޮރަޕްޝަނަށް މަގުފަހިވާ ގޮތަށް ކަނޑައެޅިފައިވާ ފުރުޞަތުގައި އެންޓި ކޮރަޕްޝަން ކޮމިޝަނުގެ ނިންމުމާ ގުޅޭ ދިފާޢުކުރުމަށް ފުރުޞަތު ސާބިތު އުފެއްދި ވަކިކޮށް އެންޓި ކޮރަޕްޝަން ކޮމިޝަނުގެ ނިންމުމަކީ ބަރާބަރު ނިންމުމެއްކަމަށް ވިދާޅުވެ ދައުލަތުން ދިޔަ ގޮތަކަށް ގޮތުން މައްސަލަ ނިންމާފައިވާކަމަށް ބުނެ ހުށަހަޅާ ނުކުތާ.

4- އެއްޒަމާނަކު މަރަދޫ ޑިސްޓްރިކްޓް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 82/S3C/2012 ގެ ޝަރީޢަތުން އިސްތިއުނާފު ކުރެވުނު ސ.މަރަދޫ، ސްކޫލްގެ/ ޕްރިންސިޕަލްގެ ފަރާތުން ހުށަހަޅާ ނުކުތާތަކާއި، [illegible] ގޮތުން ޕްރިންސިޕަލް އަށް ދެއްކި އިސްތިއުނާފަށް ދަށުން ދެއްކުނު (އެއްޒަމާނަކު [illegible]

ފަރާތުންނާއި، މި ޤަޟިއްޔާގައި [illegible] ސ. މަރަދޫ، [illegible]/ އިބްރާހީމް ރަޝީދުގެ ފަރާތުން ދިވެހި ރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ [illegible] ވިސްނައި ބެލުމުން، އަންނަނިވި ކަންތައްތައް ފާހަގަ [illegible]

(ނ) ފުރަތަމަ [illegible]: އައްޑޫ ސިޓީ ކައުންސިލްގެ އިދާރާގެ ނަންބަރު 2011/S4/10

[illegible] [illegible] ބިން [illegible] ކުއްޔަށް [illegible] [illegible] [illegible]، އެ އެއްބަސްވުމުގައި އައްޑޫސިޓީ އިބްރާހީމް [illegible]/ [illegible]، ސ. މަރަދޫ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ނަންބަރު 2004/S3/266 އެއްބަސްވުމުގެ ދަށުން [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ކުއްޔަށް [illegible] 17275-74 އަކަފޫޓު [illegible] 25 ([illegible]) [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] 00-30ރ ([illegible]) [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] 5182-72ރ ([illegible]) [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] 5 [illegible]

ކުއްޔަށް ހިފާ ފަރާތުން ބިމުގައި ކުރުމަށް ހަމަޖެހިފައިވާ އިންވެސްޓްމަންޓް ހިންގުމަށް ކަން، އެހެން ފަރާތަކަށް އިންވެސްޓްމަންޓް ވިއްކުމުގެ ނުވަތަ މިއެއްބަސްވުމުގެ ދަށުން ކުއްޔަށް ހިފާ ފަރާތަށް ދީފައިވާ ހައްގުތައް އެހެން ފަރާތަކަށް ބަދަލުކުރުމުގެ އިޚްތިޔާރު ކުއްޔަށްހިފާ ފަރާތަށް ދިނުމަށްޓަކައި، އިންވެސްޓްމަންޓް ވިއްކުމާއި ނުވަތަ ކުއްޔަށްހިފާ ފަރާތަށް އެ އެއްބަސްވުމުގެ ދަށުން ދީފައިވާ ހައްގުތައް ދޫކޮށްލުމަކީ، ކުއްޔަށްދޭ ފަރާތުގެ ހުއްދަ ލިބިގެން ކަން، އެ އެއްބަސްވުމުގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ކަންކަމުން ފެނިގެންދާތީ، ބޭރުފަރާތްތަކުގެ ދިރުމުގައި އިންވެސްޓްމަންޓް ގެންނަ ފަރާތުން، ނުވަތަ ކުއްޔަށް ހިފާ ފަރާތަށް އެއްބަސްވުމުގެ ދަށުން ދީފައިވާ ހައްގުތައް ބަދަލުކުރުމަކީ ފަރާތުން ސަރުކާރުން އެދޭން އެއްބަސްވުމުގައި ހިމެނިގެންވާ ކަމެއްކަމުގައެވެ،

ކުއްޔަށްހިފާ ފަރާތުން އެ އެއްބަސްވުމުން ބުނެދީފައިވާ ހިންގުމަށް ދުވަސް އެއްބަސްވުމުގެ މުއްދަތު އިތުރުކުރަން ބޭނުން ނަމަ، އެއްބަސްވުމުގެ މުއްދަތު ހަމަވުމުގެ (6) ހައެއް މަސްދުވަހުގެ ކުރިން ކުއްޔަށް ހިފާ ފަރާތުން، ކުއްޔަށް ދޫކުރި ފަރާތަށް ލިޔުމުން އަންގައި ދެފަރާތުން ވާހަކަ ދައްކައިގެން އެއްބަސްވުން އަލުން ހަދައިގެން އެއްބަސްވުމުގެ މުއްދަތު އިތުރުކުރެވޭނެކަމަށް ބަޔާންކޮށްފައި ވާތީއެވެ.

(ނ) ދެވަނަ ކަމަކީ: ސ.މަރަދޫ ޝަރީފާ ހިލާލު ބިން، އޭނާގެ ފިރިމީހާ ސ.މަރަދޫ، އޭގެ / އިބްރާހީމް ޙަބީބު ކުއްޔަށް ދޫކޮށްފައިވާ 01 ޖެނުއަރީ 1998 ގައި ނަންބަރު 98/S-3/3 އެއްބަސްވުން ކަމާއި، އޭގެ ފަހުން އެއްބަސްވުމުގައި ހިމާ ބިމުން ޙައްޤު އިބްރާ ޙަބީބުފައިވާއަށް، މިބިމުގެ ބަދަލުގައި، އޭނާގެ މިނިސްޓްރީ އޮފް އެޓޯނީ ޖެނެރަލްގެ އިބްރާހީމް ޙަބީބް ދުވަހު 08 ނޮވެމްބަރު 2004 ގައި ނަންބަރު 2004/S-5/266 އެއްބަސްވުން ފޯމްކަމާއި، މިއެއްބަސްވުމަކީ ސ.ވަދޫރު އިންޑަސްޓްރީޒް އިބްރާހީމް ޙަބީބް ކުއްޔަށްހިފިފައިވާ 17275-74 އަކަ ފޫޓުގެ ބިމުން ބައެއް، ސަލާމްއަދިރީން ބޭ ފަރިޔާދު ތަކުރާރުކޮށްގެ ކަންތައްތައް، އެހެން ވަށައިވެއްޔާ، ސާރިއްޔާގެ ހުކުރުވެން ބޭ ޙަބީބު ފަސްކުރައިގެން ހިއްސާފައިވާ ބިމުން ބައެއް އެބިމުން އިތުރުކަންތައްތައް ދައްކައިފައިވޭ، އަދި އިބްރާހީމް ހަމަ ފަހަރަކު ބޮޑުގެ މިރުވިޔަނު ތަރަށް ކުރިއަށް ކުރިން ދަނޑުބިމުގައި ދިޔަ އެއްކޮށް 17275-74 ފޫޓު

އަދި ގޯތީގެ ބިން 10 (ދިހައެއް) އަހަރުގެ ދުވަހުގެ މުއްދަތަށް ކުއްޔަށް ދިނުމަށް ފަރާތުން އެއްބަސްވެފައިވާކަން އެއްބަސްވުމުގެ 01 ވަނަ މާއްދާއަށް ބަލާލުމުން އެނގެން އޮންނަކަމާއި، މިއެއްބަސްވުމުގެ ދަށުން ބިމުގެ ކުއްޔަކީ އަހަރަކަށް 00-10ރ (ދިހަ ރުފިޔާ) ކަމަށް އެއްބަސްވުމުގެ 03 ވަނަ މާއްދާއަށް ބަލާލުމުން އެނގެން އޮންނަކަމެވެ.

(ނ) ބިންވެރިކަމާ ކަމާއި: ޤާނޫނު ނަންބަރު 1/2002 (ދިވެހިރާއްޖޭގެ ބިމުގެ ޤާނޫނު)ގެ ދަށުން ހަމަޖެހިފައިވާ "ދިވެހިރައްޔިތުން ނޫން ބަޔަކަށް ގޯތި ފަޅުވާ އެހެނިހެން ބިންތަކުގެ ސަރުކާރާއި އަދިވެސް ފަރާތްތަކަށް ބިން ދޫކުރުމުގެ ގަވާއިދު" ގެ 3 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) ގެ (i) ގައިވާގޮތުން މިގޮތުން ދިވެހިރައްޔިތުން އަދިއޮތް ފަރާތްތަކަށް ދިވެހިރައްޔިތުން ފަޅުވާ މިމާއްދާގެ (ii), (iii), (iv), އަދި (v) ގައިވާ ބަޔާންކުރާ ނޫން އެހެނިހެން ބަޔަކަށް ބިން ދޫކުރުމަށް ބިމުގެ ވެރިކަން ދޫކޮށް ނުވާނެ، މިގޮތުން ބިމުގެ ވެރިކަން ދޫކުރަ ބިން ދޫކުރުން މުއްދަތާއި އަދި އެންމެ ކުޑަކަން ހުރިހާކަން ޤާނޫނު ކުރި ބަދަލުކަން ތާއަބަދުކަން މިއީކަން ކަމާބެހޭ ކަނޑައެޅިފައިވާކަމާއި،

މިސާލު ބަދަލުގައި ގަވާއިދުގެ 3 ވަނަ މާއްދާގެ (ބ) ގައި އެހެނިހެން ބިން ދޫކުރުން މުއްދަތު ކަނޑައަޅާ އެހެނގެ ދަރިކުރި އަދާވާ ކަރުދާހު ވެރިކަމުގެ ރަސްމީ އެހެނިހެން އަނބިކުދިންނާއި، މިގަވާއިދުގެ ދަށުން ދޫކުރާ އެއްބަސް ބިމުގެ 10 އަހަރަށްވުރެ ދިގު މުއްދަތަށް ދޫކުރާނަމަ މިނިސްޓްރީ އޮފް ހައުސިންގ އެންޑް އެންވަޔަރަމަންޓްގެ ލިޔުމުން ހުއްދަ ހޯދަންޖެހޭނެކަމަށް ކަނޑައަޅާފައިވާ ކަމާއި،

އަދި އެ މާއްދާގެ (ށ) ގައި އެގަވާއިދަށް އިސްލާހުކުރުން ގެނެސް ހުރިން އެހެން ބިން ދޫކުރުމަށް ހުއްދަދެވިފައިވާ އެއްބަސްވުމަކީ އިސްލާހުކުރެވުނު ކަމާއި، މުއްދަތު ހަމަވުމަށްފަހު ބިން ދޫކުރި އިދާރާ ކަނޑައަޅާ އެއްބަސްވުމުގެ މުއްދަތު އިޢުލާނުކުރުމާއި މިގަވާއިދުގެ ދަށުން ކުރެވޭނެ ކަންކަމާއި ބިން ބަދަލުވާ ނުކުޅެދޭ ކަމަށް ކަނޑައަޅާފައިވާ އޮންނަކަމެވެ،

އިބްރާހީމް ހަބީބާއި އައްޑޫ ސިޓީ ކައުންސިލްގެ އިދާރާއި ދެމެދު ވެވުނު ނަންބަރު 2004/S-5/266 (08 ނޮވެމްބަރު 2004) ވަނަ ދުވަހު ވެވުނު އެއްބަސްވުމާއި ގުޅިގެން ސަރުކާރު [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ސަރަޙައްދުގައި އިބްރާހީމް ހަބީބުގެ [illegible] [illegible] އިންވެސްޓްމަންޓް އެއްބަސްވުމުގެ ދަށުން [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] މުއްދަތު 25 އަހަރު ދުވަހަށް އިތުރު ކޮށްދެއްވުމަށް އެދި 15 އޮގަސްޓް 2010 ވަނަ ދުވަހު [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، ސަރުކާރު [illegible] އަދި 10 ޑިސެމްބަރު 1998 ގައި 2،000،000 (ދެމިލިއަން ރުފިޔާ) ގެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] 22،000،000-00ރ (ބާވީސް މިލިއަން ރުފިޔާ) ހަރަދު [illegible] [illegible]، އަދި [illegible] [illegible] [illegible] 35،000،000-00ރ (ތިރީސްފަސް މިލިއަން ރުފިޔާ) ގެ އިންވެސްޓެއް [illegible] [illegible] އިތުރު 25 އަހަރު ދުވަހުގެ މުއްދަތު އިތުރު [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] 211-A/138/2010/38 (29 ޑިސެމްބަރު 2010) ސިޓީން މިނިސްޓްރީ އޮފް ހައުސިންގ އެންޑް އެންވަޔަރަމަންޓަށް [illegible] އެދި ދެކުނު ޕްރޮވިންސްގެ [illegible] ސިޓީ [illegible] [illegible]، މިގޮތުން ޑިޕާޓްމަންޓް އޮފް ނޭޝަނަލް ޕްލޭނިންގ ނަންބަރު 100-PC/138/2011/23 (06 މާރިޗު 2011) ސިޓީއަށް [illegible] ސަރުކާރު [illegible] ސަރަޙައްދު [illegible] މުއްދަތު 25 އަހަރު ދުވަހުގެ މުއްދަތަށް އިތުރުކުރުމުގެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] އިބްރާހީމް ހަބީބު އާއި އައްޑޫ ސިޓީ ކައުންސިލްގެ އިދާރާއި ދެމެދު 02 މެއި 2011 ވަނަ ދުވަހު ނަންބަރު 2011/S4/10 އެއްބަސްވުން ވެވިފައިވަނީ "[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ބިން [illegible] [illegible]" ގައި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

(ހ) [illegible] [illegible]: ޤާނޫނު ނަންބަރު 3/2006 (ދައުލަތުގެ މާލިއްޔަތު ޤާނޫނު) ގެ ދަށުން ހެދިފައިވާ ދައުލަތުގެ މާލިއްޔަތު ގަވާއިދުގެ 6-05 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގައި ދައުލަތުގެ

އެއްގެއް ކުއްޔަށް ދޫކުރަންވީ ކުއްޔަށް [illegible] ދޫކޮށް [illegible] ދެމެދު ކުއްޔަށް ދޫކުރުމުގެ އެއްބަސްވުމެއްގެ ދަށުން ކަމުގައި، އެ އެއްބަސްވުމުގައި [illegible] [illegible] [illegible] ނަމަ، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] 02 މެއި 2011 ވަނަ ދުވަހު އައްޑޫ ސިޓީ ކައުންސިލުގެ [illegible] އާއި [illegible] [illegible] ދެމެދު ވެފައިވާ ނަންބަރު 2011/S4/10 އެއްބަސްވުމުގެ 13 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ)، (ނ) އަދި (ރ) އަށް ބަލާއިރު އެއްބަސްވުމުގައި [illegible] [illegible]، ކުއްޔަށްހިފާ ފަރާތުން ބިމުގައި ހަދާ އިމާރާތް ނުވަތަ އިމާރާތްތަކުގެ [illegible] [illegible] ދުވަސް ފަރާތަކުން ކުއްޔަށް ދޫކުރުމުގެ އިމާރާތް، ކުއްޔަށް ހިފާ ފަރާތުން [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ކުއްޔަށް ހިފާ ފަރާތުން [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، ކުއްޔަށް ހިފާ ފަރާތުން [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ދަށުން ކުއްޔަށް ހިފާ ފަރާތުން [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ފަރާތުން [illegible] ކުއްޔަށް ހިފާ ފަރާތުން [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ފަރާތުން [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ކުއްޔަށް ހިފާ ފަރާތުން [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ކުއްޔަށް ހިފާ ފަރާތުން [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]،

[illegible]، އެއްބަސްވުމުގެ 13 ވަނަ މާއްދާގެ [illegible] [illegible] [illegible] ކުއްޔަށް ހިފާ ފަރާތުން [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، އެއްބަސްވުމުގައި [illegible] [illegible] [illegible] އެއްބަސްވުމާއި، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ކުއްޔަށް ހިފާ ފަރާތުން [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] 6-05 ވަނަ މާއްދާގެ (ރ) [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]-

(ރ) ފަސްވަނަ ކަމަކީ: ސިވިލްކޯޓުގެ އިންޑެކްސް ކާޑުގައި އޮންނަ ސަރވޭ ހިމެން ސަރަހައްދުން 17275-74 ނަމްބަރުގެ ބިން، ސިވިލްކޯޓު ޢަދާލަތު/ އިސްލާހީ ބަޔާނާ ހަދާފައިވާ ގޮތުން، އަދި ސިޓީ ކައުންސިލްގެ އިދާރާއަށް، ސިވިލްކޯޓު، ޢަދާލަތު/ އިސްލާހީ ބަޔާނާ ދުވަހު، 02 މެއި 2011 ދުވަހު ފަތުވާ ނަންބަރު 2011/S4/10 އެއްބަސްވުމަކީ، 08 ނޮވެމްބަރު 2004 ގައި ނަންބަރު 2004/S-5/266 ފަތުވާ އެއްބަސްވުމުގެ ދަށުން 10 އަހަރު ދުވަހުގެ މުއްދަތު ތެރޭގައި އިބްރާހީމް ބަޔާބަގެ ފަރާތުން ކުރުން ދޫކުރައްވާ ބިމުގައި އިމާރާތް އިންވެސްޓްކުރުން ބޭނުންވާ ކޮމްޕެނީއެއް، އަދިވެސް ކޮންޓްރެކްޓް އިންވެސްޓްމަންޓް އެއްބަސްވުމުގެ މުއްދަތުގެ ތެރޭގައި ރިކަވަރު ނުކުރެވުނުކަމުން ޤާނޫނީ އެ މުއްދަތު އިތުރު 25 އަހަރު ދުވަހުގެ މުއްދަތަށް އިތުރުކޮށްދިނުމުގެ ގޮތުން ވަކިން އެއްބަސްވުމެއް ކުރެވި، އެނގުނު ފަރާތަކަށް މި އެއްބަސްވުމުގައި ހިމެނޭ ބިން އިބްރާހީމް ބަޝަރު ކުއްޔަށް ދޫކުރުމުގެ އެގްރީމަންޓް 1998 ވަނަ އަހަރު ކުރެވި، އޭގެ ފަހުން ދި ފަހަރުގެ މަތިން މުއްދަތު އިތުރުކޮށްދީފައިވާކަމީ، އެގޮތުން 08 ނޮވެމްބަރު 2004 ގައި ނަންބަރު 2004/S-5/266 ފަތުވާ އެއްބަސްވުމުގެ މުއްދަތު އިތުރުކުރުމަށްފަހު ދެފަރާތުގެ ފަރާތުން ނަގަންޖެހޭ ހުއްދަތައް ނަގައިގެން ކަމަށްވާތީ އިބްރާހީމް، އެއްބަސްވުމުގެ މުއްދަތު އިބްރާހީމް ހިނގުމުގައި އިތުރުކޮށްދިނުމަށް ގޮތުގައި ކުރިޔަށްދާން ދެފަރާތް ކަމެއް ހިނގާފައިވާކަން އެނގޭ ކުރިޔަށްދާން ކުރިޔަށްގެ ނަންބަރު 123-B/211/2011/03 (27 ޖުލައި 2011) އަށް ބޮޑުވުން އެނގެން އޮންނަކަމެވެ.

އެހެންކަމުން، މި މައްސަލައާ ބެހޭ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ ފަނޑިޔާރުން ދެކެނީ ސިވިލްކޯޓު އިންޑެކްސް ކާޑުގައި އޮންނަ ސަރވޭ ހިމެން ސަރަހައްދުން 17275-74 ނަމްބަރުގެ ބިން، ސިވިލްކޯޓު ޢަދާލަތު/ އިސްލާހީ ބަޔާން ހަދާފައިވާ ދެން ގޮތުން، އަދި ސިޓީ ކައުންސިލްގެ އިދާރާއަށް، ސިވިލްކޯޓު ޢަދާލަތު/ އިސްލާހީ ބަޔާނާ ދުވަހު، 02 މެއި 2011 ދުވަހު ފަތުވާ ނަންބަރު 2011/S4/10 އެއްބަސްވުމަކީ، ބާތިލް އެއްބަސްވުމެއްކަމަށް ކަނޑައަޅާފައިވާ ތަކުރާރު ކުރަމުން ނިންމާފައިވާ ބަހެއް ވަނީ ދަށުގައި

ކޯޓުގެ ނަންބަރު 82/S3C/2012 ޤަޟިއްޔާގައި ކުރައްވާފައިވާ ހުކުމަށް ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުން ބަދަލު ގެންނަންޖެހޭވަރު ސާބިތު އަދި ޤާނޫނީ ސަބަބެއް ނެތުމުންނެވެ.

ހުކުމް:

ދެންފަހެ އިސްވެބަޔާން ކުރެވުނު ކަންކަން އެގޮތުގެ މަތިން ހުކުމާއެކު، އަސްލު މިހުކުމް ޑިސްޓްރިކްޓް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 82/S3C/2012 ޤަޟިއްޔާގައި ކުރައްވާފައިވާ ހުކުމަކީ ސާބިތު އަދި ޤާނޫނާއި ޝަރީޢަތާ އެއްގޮތަށް ކުރައްވާފައިވާ ހުކުމަކަށްވާތީ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގައި މިމައްސަލަ ބެލި ފަނޑިޔާރުންގެ އިއްތިފާޤުން ހުކުމް ކޮށްފީމެވެ.